

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 24 päivänä maaliskuuta 2015

245/2015

Sisäministeriön asetus

poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä

Annettu Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2015

Sisäministeriön päätöksen mukaisesti säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla:

1 luku

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään tarkemmin poliisilaissa (872/2011) tarkoitetuista voimakeinojen käytön määritelmistä, voimankäytökoulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta ja seurannasta, oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä, voimankäyttövälineiden säilyttämisestä, voimakeinojen käytön valvonnasta sekä kulkuneuvon pysäyttämässä käytettävistä merkeistä ja menetelmistä.

Tämä asetus koskee poliisilain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua poliisimiestä. Mitä tämän asetuksen 1 luvussa säädetään, koskee myös muuta poliisihallinnon palveluksessa olevaa virkamiestä, jonka haltuun on luovutettu voimankäyttöväline.

Poliisimiehen oikeudesta voimakeinojen käyttöön sekä hätävarjeluuun, varautumisesta voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittamisesta, ampuma-aseen käytöstä sekä sitomisesta säädetään poliisilain 2 luvun 17—20 §:ssä. Oikeudesta voimakeinojen käyttöön väkijoukon hajottamiseksi sekä niiden käytöstä turvatarkastuksessa säädetään poliisilain 2 luvun 9 §:ssä ja 3 luvun 4 §:ssä. Poliisin toimivaltuuksista pysäyttää ajoneuvo tai kulkuneuvo taikka määrätä se pysäytettäväksi säädetään tieliikennelaissa (267/1981),

tieliikenneasetuksessa (182/1982), maastoliikennelaissa (1710/1995) sekä poliisilaissa.

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) *voimakeinojen käytöllä* voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä siten, että sillä pyritään vaikuttamaan tehtävän kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen joko suoraan tai välillisesti, voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla esteen poistamiseksi sekä tämän asetuksen 2 luvun 9—14 §:ssä säädettyjen menetelmien käyttöä kulkuneuvon ohjaamisessa ja pysäyttämässä (*pakkopysäyttäminen*);

2) *voimankäyttövälineellä* poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen (1080/2013) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja välineitä;

3) *voimankäyttövälineen kantamisella* sen hallussapitoa;

4) *voimankäyttökoulutuksella* voimankäyttövälineiden toiminnan, vaikutusten, käytön, niihin liittyvän taktiikan sekä fyysisen voimankäytön koulutusta;

5) *tasokokeella* testiä, jossa osoitetaan, että testattavalla on Poliisihallituksen määrittelemät tiedot ja taidot asianomaisen voimankäyttövälineen käyttöön;

6) *kulkuneuvolla uhkaamisella* pysäytettävän kulkuneuvon kiinteässä tuntumassa taapahtuvaa kulkuneuvolla seuraamista, tarkoituksena saada seurattavan kulkuneuvon kuljettaja luopumaan pakenemisesta;

7) *piikkimatolla* ajoradalle asetettavaa, piikeistä tai vastaavista kulkuneuvon renkaat rikkovista esineistä koostuvaa välinettä, jonka avulla pyritään pysäyttämään kulkuneuvo tai alentamaan sen nopeutta;

8) *sululla* kulkuneuvon ajoväylän kaventamista tai kulkusuunnan katkaisemista toisen kulkuneuvon avulla toimenpiteiden kohteena olevan kulkuneuvon nopeuden alentamiseksi tai sen ohjaamiseksi halutulle reitille;

9) *edellä ajamisella* kulkuneuvon etenemisen estämistä sen edessä ajamalla ja alentamalla ajonopeutta vähitellen;

10) *kiilaamisella* pakenemisen jatkumisen estämistä vaikuttamalla pysäytettävän kulkuneuvon ajolinjaan sivusuunnassa;

11) *kiinniajamisella* kulkuneuvon tavoittamista ja siihen liittyviä toimenpiteitä, joilla pyritään estämään pysäytettävän kulkuneuvon kulku;

12) *esteellä* kulkuneuvon reitille asetettua kulkuneuvoa taikka muuta esinettä tai rakennelmaa, jonka avulla pyritään estämään pysäytettävän kulkuneuvon kulku.

3 §

Voimankäyttökoulutus, harjoittelu ja seuranta

Poliisimiehen ja muun poliisihallinnon palveluksessa olevan virkamiehen on tunnettava kantamiensa voimankäyttövälineiden vaikutukset ja niiden käyttöön liittyvät säännökset sekä osattava käyttää niitä asianmukaisesti.

Voimankäytön perus- ja kouluttajakoulutuksesta vastaa Poliisiammattikorkeakoulu. Voimankäytön ylläpitokoulutuksesta ja harjoittelusta vastaa poliisiyksikkö. Harjoittelun ja koulutuksen käytännön toteuttamisesta vastaa poliisiyksikön päällikkö. Poliisiammattikorkeakoulun ja poliisiyksiköiden tulee antaa voimankäyttökoulutuksen yhteydessä kulkuneuvon pysäyttämiseen ja pakkopysäyttämiseen liittyvien asioiden koulutusta.

Poliisiyksikön on järjestettävä edellä 1 momentissa tarkoitetuille henkilöille ylläpitävää

koulutusta ja harjoittelua poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eri ampuma-asetyyppien ja muiden voimankäyttövälineiden käytössä sekä fyysisessä voimankäytössä vähintään kaksi kertaa vuodessa. Poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 2 momentissa tarkoitettujen eri ampuma-asetyyppien käytössä on suoritettava vuosittain tasokoe. Muiden voimakeinojen käyttöä koskeva tasokoe suoritetaan Poliisihallituksen erillisen määräyksen mukaisesti.

Poliisiyksikön on ylläpidettävä rekisteriä aseistuksesta, koulutuksesta ja harjoittelusta siten kuin Poliisihallitus siitä erikseen määrää.

Voimankäyttökoulutusta saa antaa vain virkamies, joka voimankäyttökoulutuksesta annettujen määräysten mukaisesti on hyväksytty toimimaan voimankäyttökouluttajana.

4 §

Oikeus kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä

Poliisimiehellä ja muulla poliisihallinnon palveluksessa olevalla virkamiehellä on oikeus kantaa ja käyttää voimankäyttövälinettä vain, jos hän on saanut kyseisen voimankäyttövälineen käyttöön koulutuksen, osallistunut 3 §:ssä mainittuun ylläpitävään koulutukseen ja harjoitteluun sekä suorittanut voimankäyttövälineen tasokokeen.

Eläimen lopettamista varten poliisimies voi kantaa ja käyttää ampuma-asetta ilman ampuma-asetyyppin käyttöoikeutta ja tasokoea. Poliisimiehellä on tällöinkin oltava riittävä perehtyneisyys ampuma-aseen käyttöön ja eläinten lopettamiseen.

5 §

Voimankäyttövälineiden säilyttäminen

Voimankäyttövälineet on säilytettävä poliisin tiloissa. Perustellusta syystä niitä voidaan kuitenkin säilyttää muuallakin. Voimankäyttövälineet on säilytettävä siten, etteivät ne joudu asiattomien haltuun tai muuten aiheuta vaaraa. Ampuma-aseiden ja patruunoiden säilyttämisessä on lisäksi noudatettava, mitä

ampuma-aselain (1/1998) 105 §:ssä sekä 106 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään.

Poliisiyksikön on järjestettävä voimankäyttövälineiden käsittelyä ja säilyttämistä varten riittävästi tarkoitukseen soveltuvia ja turvallisia tiloja.

6 §

Voimakeinojen käytön valvonta

Poliisihallitus seuraa poliisin voimakeinojen käyttöä ja ohjaa sekä kehittää niiden koulutusta. Voimankäyttövälineiden käytöstä on laadittava viipymättä selvitys esimiehelle Poliisihallituksen erikseen antaman määräyksen mukaisesti. Selvitys on laadittava myös tarkoituksettomasta ampuma-aseen laukeamisesta. Selvitys on laadittava myös muusta voimakeinojen käytöstä sekä poliisilain 2 luvun 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua hätävarjelusta, jos niistä on aiheutunut muuta kuin vähäiseksi katsottavaa vahinkoa omaisuudelle tai vähäistä vakavampia ruumiinvammoja.

Poliisihallitus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitettujen selvitysten sisällöstä sekä poliisiyksiköiden velvollisuudesta toimittaa voimankäyttöä koskevat selvitykset Poliisiammattikorkeakoululle ja selvitysten perusteella tehtävistä yhteenvedoista ja tutkimuksista.

2 luku

7 §

Kulkuneuvon pysäyttämisessä käytettävät merkit

Kulkuneuvoa pysäytettäessä poliisimiehen antamien merkkien ja määräysten tulee olla selvästi havaittavia, ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä.

Pysäytysmerkki on mahdollisuuksien mukaan annettava kyseiselle kulkuvälineelle säädetyllä tavalla. Pysäytysmerkki tai -määräys voidaan antaa myös suullisesti, käsimerkein, valomerkein tai muutoin yleisesti tunnistettavain merkein. Merkki tulee antaa siten, että toimenpiteiden kohteena olevan kulkuneuvon kuljettajalla on mahdollisuus tunnistaa merkin antaja poliisimieheksi.

8 §

Voimakeinojen käyttäminen kulkuneuvon pysäyttämisessä

Kulkuneuvon pysäyttämisessä käytettäviin voimakeinoihin turvautumisessa on otettava huomioon liikenneolosuhteet, pysäytystoimenpiteiden kohteena olevan kulkuneuvon kuljettajan ajotapa, pysäytettävän kulkuneuvon laatu, paino ja nopeus sekä muut pysäyttämiseen vaikuttavat seikat. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sivullisten turvallisuuteen. Pysäytysmerkin tai -määräyksen laiminlyöntein kulkuneuvon seuraamisessa on jatkuvasti tehtävä tilanteen kokonaisarviointia ja poliisin toimenpiteiden mitoituksen harkintaa.

Ennen toimenpiteisiin ryhtymistä on pysäytettävä kulkuneuvo pyrittävä ohjaamaan turvalliselle pysäytyspaikalle sekä alentamaan sen nopeutta. Pakkopysäytystoimenpiteestä on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava ennakkoon kaikille tehtävään osallistuville.

Poliisiyksiköissä on varauduttava pakkopysäytystilanteisiin ennakkosuunnitelmilla, joissa huomioidaan muun muassa poliisiyksiköiden välinen yhteistoiminta, pakkopysäytykseen soveltuvien paikkojen kartoitus ja valinta sekä sovellettavat toimintamallit.

Pakkopysäyttämisessä saadaan käyttää 9–14 §:ssä mainittuja voimakeinoja. Ampuma-aseen käyttämisessä kulkuneuvon pysäyttämisessä on noudatettava, mitä poliisilain 2 luvun 19 §:ssä säädetään ampuma-aseen käytöstä.

9 §

Menetelmät tie- tai maastoliikenteeseen käytettävän kulkuneuvon pysäyttämisessä

Tie- tai maastoliikenteeseen käytettävän kulkuneuvon pysäyttämisessä voidaan käyttää edellä ajamista, estettä, kiilaamista, kiinniajamista, kulkuneuvolla uhkaamista, piikki-mattoa ja sulkua.

10 §

Edellä ajaminen

Tie- tai maastoliikenteeseen käytettävän kulkuneuvon edellä ajaen tapahtuvasta py-

säätysyrytyksestä on luovuttava, jos näyttää ilmeiseltä, että pysäytettävä ajaa tarkoituksellisesti poliisin kulkuneuvon kiinni. Pysäytysyrytyksestä on luovuttava myös, jos pysäytettävä lähtee ohittamaan poliisin kulkuneuvoa paikassa, jossa näkyvyys on riittämätön, tiellä on kohtaavaa liikennettä tai jossa ohittamisesta aiheutuu muuta vaaraa.

11 §

Este

Tie- tai maastoliikenteeseen käytettävää kulkuneuvoa esteen avulla pysäytettäessä estettä ei saa käyttää siten, että siitä voi aiheutua erityistä vaaraa.

12 §

Kiilaaminen ja kiinniajaminen

Käytettäessä kiilaamista tie- tai maastoliikenteeseen käytettävän kulkuneuvon pysäyttämiseen on kiilaamisen kohteena olevalle annettava riittävä mahdollisuus kulkuneuvonsa pysäyttämiseen.

Kiilaamista ei saa käyttää suurilla nopeuksilla liikuttaessa. Kulkuneuvojen toisiinsa koskettamista on pyrittävä välttämään.

Kiinniajamista voidaan käyttää tilanteissa, joissa ajonopeudet ovat suhteellisen alhaiset.

13 §

Piikkimatto

Piikkimattoa käytetään tie- tai maastoliikenteeseen käytettävän kulkuneuvon pysäyttämiseen esteen tai sulun avulla kavennetulla ajoradan osalla.

Piikkimatto on pyrittävä tekemään mahdollisimman havaittavaksi. Muu liikenne on

mahdollisuuksien mukaan pysäytettävä riittävän etäälle piikkimatosta tai ohjattava kiertotielle.

14 §

Menetelmät vesikulkuneuvon pysäyttämässä

Vesiliikennelaissa (463/1996) tarkoitetun vesikulkuneuvon pysäyttämässä voidaan käyttää kulkuneuvolla uhkaamista, kiinniajamista, estettä ja sulkua.

15 §

Raidekulkuneuvon ja ilma-aluksen pysäyttäminen

Raidekulkuneuvoa pysäytettäessä poliisimiehen tulee tarvittaessa ottaa yhteyttä liikenteenohjauskeskukseen ja neuvotella erikseen mahdollisista käytettävissä olevista pysäytyskeinoista.

Oikeudesta puuttua ilma-aluksen kulkuun säädetään ilmailulain (864/2014) 167 §:ssä. Puolustusvoimien poliisille antamasta virkaavusta säädetään puolustusvoimien virkaavusta poliisille annetussa laissa (781/1980).

16 §

Tarkemmat määräykset

Poliisihallitus antaa tarvittaessa tarkempia tämän asetuksen täytäntöönpanoa koskevia poliisihallinnon sisäisiä määräyksiä.

17 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 2015

Sisäministeri *Päivi Räsänen*

Ylitarkastaja Jarkko Nieminen